EBÛ SA’ÎD EŞEC

Hadîs ve tefsîr âlimi. Zamanının imâmı olup, “Şeyh-ül-İslâm” diye bilinirdi. İmâm, hafız lakabları da verildi. El-Eşec lakabı ve Ebû Sa’îd künyesi ile meşhûr oldu. Aslen Kûfeli olup, asıl ismi Abdullah bin Sa’îd bin Hüseyn el-Kindî’dir. Kendisine el-Kindî ve el-Kûfevî nisbet edilirdi. Kûfe’de doğup orada yerleşen Ebû Sa’îd el-Eşec, asrının büyük âlimlerinden ders alıp, onların sohbetlerinde yetişti. Birçok talebe yetiştirip, eserler yazdı. Eserlerinden “Tefsîr-i Eşec” meşhûr oldu. 257 (m. 865) senesinde vefât etti.

Ebû Sa’îd Eşec hazretlerinin ilim tahsil edip, hadîs-i şerîf rivâyet etmekle şereflendiği âlimlerden bir kısmı şunlardır: İsmail bin Aliyye, Hafs bin Kıyâs, Ebû Üsâme, Abdüsselâm bin Harb, Heşîm, Ziyâd bin Hasan bin Furat el-Gazzâz, Ebû Büd Reşcâ bin el-Velîd, Abdullah bin Eclah, Abdullah bin İdrîs, Abdurrahmân bin Muhammed el-Muhâribî, Abdet bin

Süleymân, Ukbe bin Hâlid es-Sükûnî, Mu’temer bin Süleymân er-Rekkî, Muâz bin Hişâm, Muhammed bin Fudayl, Vekî, İbn-i Ebî Utbe’dir (r.aleyhim).

Hadîs-i şerîf öğrenmek için yıllarını bu yolda geçiren ve hadîs ilminde “Hâfız” (yüzbinden fazla hadîs-i şerîfi râvîleriyle birlike ezbere bilen) Ebû Sa’îd el-Eşec (radıyallahü anh), vefâtından sonra arkasında sadaka-i câriye (devamlı sevâb getiren sadaka) olarak mümtaz talebeler yetiştirip, kıymetli eserler bıraktı. Bu büyük âlimden ilim tahsil edip, hadîs-i şerîf rivâyet etmekle şereflenenler arasında Ebû Zur’a, Ebû Hatim, İbn-i Huzeyme, Ömer bin Muhammed bin Büceyr, İbn-i Ebî Hatim, İbn-i Ebi’d Dünyâ, Hasan bin Süfyân, Ebû Ya’lâ ve daha birçok büyük âlim ve seçkin insan bulunmaktaydı.

Bu mübârek âlim hakkında, kendi devrinde yaşayan veya daha sonra eserlerini inceleyen âlimler kanâatlerini söyleyip, O’nun dinde sağlamlığını dile getirdiler. Bunlardan Ebû Hâtem; “sika ve sadûk”, Mürre; “Zamanın imâmı”, Nesâî; “Saduk”, Ahmed bin Bilâl eş-Şatvî; “Ondan daha çok hadîs bileni germedim” buyurarak, O’nun ilimdeki yüksekliğini ifâde ettiler.

İlminin çokluğu kadar, zühdü de fazla olan, Ebû Sa’îd el-Eşec (radıyallahü anh), hiçbir ânını âhıretine faydası olmayacak birşeyle geçirmez, bütün vaktini Allahü teâlânın dînine hizmet için harcardı.

Çeşitli râvilerden rivâyet ettiği hadîs-i şerîflerden ba’zıları:

Peygamber efendimiz (aleyhisselâm) buyurdu ki:

“Eshâbımın hiçbirine dil uzatmayınız. Onların şanlarına yakışmayan birşey söylemeyiniz! Nefsim yed-i kudretinde olan Allahü teâlâya yemîn ederim ki, sizin biriniz Uhud dağı kadar altın sadaka verse, eshâbımdan birinin bir müd arpası kadar sevâb alamaz.”

“Ey gençler Cemâati! Sizden kimin evlenmeye gücü yeterse hemen evlensin. Zîrâ evlilik, gözü haramdan daha muhafaza edici, namusu daha koruyucudur. Kimin gücü yetmezse, o da oruç tutmaya devam etsin.”

“Melekler, sizden öncekilerden bir adamın rûhunu karşılayıp, “Hayır, nâmına birşey işledin mi?” diye sordular. O zât “İşlemedim” cevâbını verdi. “Düşün” dediler. Adam: “Ben insanlara veresiye mal verir, hizmetkârlarıma fakîre mühlet vermelerini, zengine de müsamahakâr davranmalarını emrederdim” dedi. Allahü teâlâ “O kulumu affettim” buyurdu.”

“Şüphesiz kıyâmetin önünde (kıyâmet kopmadan) öyle günler vardır ki, o günlerde ilim kaldırılacak, cehil inecek, herc (adam öldürmek) çoğalacaktır.” buyurdu.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Tehzîb-üt-tehzîb, cild-5, sh. 236, 237

2) Tezkiret-ül-huffâz, cild-2, sh. 501

3) El-A’lâm, cild-4, sh. 90

4) Mu’cem-ül-müellifîn, cild-6, sh. 58